

20^ο Εθνικό Συνέδριο «Ενέργεια & Ανάπτυξη 2015»

Εισαγωγικά σχόλια του Κωστή Σταμπολή

Αξιότιμε κύριε υφυπουργέ Εξωτερικών, κ. Μάρδα

Κύριε Εκπρόσωπε του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ.
Καιμάκη

Κύριοι Βουλευτές,

Εξοχότατοι κύριοι Πρόεδροι,

Κυρίες και κύριοι,

Αγαπητά μέλη του IENE,

Εφέτος το ετήσιο αυτό συνέδριο κλείνει 20 χρόνια ανελλιπούς οργάνωσης. Ένα συνέδριο που ξεκίνησε πριν καν ιδρυθεί το IENE το 1996 και είναι στενά συνδεδεμένο με το Ινστιτούτο μας καθότι αυτό ξεπήδησε μέσα από την επιστημονική του επιτροπή. Ως ιδρυτής του Συνεδρίου έχω ορισμένες ευθύνες ως προς την εξέλιξη του με πλέον σημαντική ίσως τον χαρακτήρα του ως προς το *modus operandi*. Πολυφωνικό ως προς τις εκφραζόμενες απόψεις και τα εκπροσωπούμενα πολιτικά ρεύματα, δημοκρατικό ως προς τη δομή του και την ενθάρρυνση ανοικτής συζήτησης και ελεύθερης ανταλλαγής απόψεων, σαρωτικό ως προς τη θεματολογία του αφού πάντοτε καλύπτει όλο το φάσμα του ενεργειακού τομέα, και επιστημονικό ως προς την τεκμηρίωση που έχουν ομιλίες, παρεμβάσεις και παρουσιάσεις.

Κάθε χρόνο η πραγματοποίηση του Συνεδρίου «Ενέργεια & Ανάπτυξη» αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση τόσο σε οργανωτικό επίπεδο, όσο και από πλευράς διαμόρφωσης του προγράμματος για το οποίο μεριμνούμε πάντοτε να είναι επίκαιρο και να δίνει την δυνατότητα συμμετοχής καθιερωμένων αλλά και νέων παικτών του ενεργειακού χώρου από Ελλάδα και από εξωτερικό. Έτσι, μέσα στο διάστημα των δύο ημερών που διαρκεί το συνέδριο, ο κάθε σύνεδρος έχει την δυνατότητα να διαμορφώσει σφαιρική άποψη για τις εξελίξεις στην Ελλάδα και στον κόσμο.

Κυρίες και κύριοι,

Στα είκοσι χρόνια λειτουργίας του θεσμού που είναι το «Ενέργεια & Ανάπτυξη» έχουν υπάρξει κοσμογονικές αλλαγές στον ενεργειακό τομέα σε Ελλάδα και κυρίως διεθνώς. Στην Ελλάδα όταν ξεκίνησε το συνέδριο τον Ιούνιο του 1996 δεν είχαν καν παραληφτεί οι πρώτες ποσότητες φυσικού αερίου. Αυτό έγινε αργότερα εκείνη την χρονιά ενώ κατά την διάρκεια της εικοσαετίας που πέρασε αναπτύχθηκε η αγορά φυσικού αερίου, όχι όμως στην έκταση που είχαν οραματισθεί οι εισηγητές για την εισαγωγή φυσικού αερίου στην Ελλάδα την δεκαετία του 80'. Παράλληλα παρατηρούμε την ανάπτυξη των ΑΠΕ με προεξέχουσα την αιολική ενέργεια για να ακολουθήσουν τα μικρά υδροηλεκτρικά, τα φωτοβολταϊκά και πιο πρόσφατα η βιομάζα ενώ μεγάλος απών παραμένει η Γεωθερμία. Χαρακτηριστικά αναφέρω πως όταν ξεκίνησε το Συνέδριο είναι αμφίβολο εάν υπήρχαν εγκατεστημένα 15-20 MW αιολικών πάρκων ενώ σήμερα αυτά έφθασαν αισίως τα 2.0 GW, υπολειπόμενα και πάλι κατά πολύ των στόχων, ενώ μαζί με τα φωτοβολταϊκά η συνολική εγκατεστημένη ισχύς των ΑΠΕ, φτάνει τώρα τα 5.06 GW, και αν προσθέσουμε τα μεγάλα υδροηλεκτρικά ξεπερνά τα

8.23 GW, ποσό που αντιστοιχεί περίπου στο 40% της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος.

Ακόμα στην εικοσαετία που πέρασε έχουμε το σπάσιμο του μονοπωλίου της ΔΕΗ στην ηλεκτροπαραγωγή, με την πρώτη ιδιωτική μονάδα, το μικρό Ήρωνα, να λειτουργεί το καλοκαίρι του 2004 και να ακολουθούν αρκετές άλλες μονάδες έτσι που σήμερα η συνολική ισχύς τους φθάνει τα 2.5 GW. Αλλά και θεσμικά υπήρξαν τεράστιες αλλαγές με την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρισμού, την ίδρυση της ΡΑΕ, του ΔΕΣΜΗΕ και αργότερα του ΑΔΜΗΕ-ΔΕΔΔΗΕ και το unbundling της αγοράς, με την δημιουργία του ΛΑΓΗΕ και τη λειτουργία της Ημερήσιας Αγοράς Ηλεκτρισμού και την είσοδο του electricity traders. Αλλά και στο φυσικό αέριο είχαμε σημαντικές εξελίξεις με την ολοκλήρωση κατασκευής του terminal LNG στη Ρεβυθούσα, την κατασκευή 1.500χλμ. κύριων αγωγών και κλάδων υψηλής πίεσης, την είσοδο του φυσικού αερίου στην οικιακή και εμπορική κατανάλωση με την κατασκευή περίπου 5.000χλμ. δικτύων χαμηλής πίεσης, την κατασκευή διασυνδετηρίου αγωγού με την Τουρκία και την δημιουργία ανεξάρτητου Διαχειριστή του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου τον ΔΕΣΦΑ μέσω απόσχισης από την ΔΕΠΑ.

Και ασφαλώς υπήρξαν εξίσου σημαντικές εξελίξεις στον κλάδο του πετρελαίου και της διύλισης με τεράστιες επενδύσεις για την επέκταση και αναβάθμιση όλων των διυλιστηρίων συνολικά πάνω από 4.0 δις. Ευρώ μόνο την τελευταία πενταετία, με την ελληνική αγορά όχι μόνο να αποκτά πλήρη επάρκεια σε προϊόντα αλλά με τα διυλιστήρια να έχουν πλέον αναπτύξει σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα. Απεναντίας στο upstream παρατηρήθηκε μεγάλη στασιμότητα και μόνο τα τελευταία πέντε χρόνια έγιναν συντονισμένες προσπάθειες από την πολιτεία και τις εταιρίες για ένα restart.

Έχουμε ακόμα την εισαγωγή της ΔΕΗ, των ΕΛΠΕ και αρκετών ιδιωτικών ενεργειακών εταιρειών στο χρηματιστήριο, γεγονός που συνέβαλε στην προσέλκυση σημαντικών κεφαλαίων και προσέφερε στις εταιρίες μια χρηματοοικονομική αυτοτέλεια περιορίζοντας την εξάρτησή τους από το κράτος.

Αλλά και στο διεθνή χώρο υπάρχουν εξαιρετικά ορόσημα την τελευταία εικοσαετία με την καθιέρωση των ΑΠΕ ως mainstream πηγής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (πάνω από 2,000 GW εγκατεστημένης ισχύος παγκοσμίως με το 60% να έχει εγκατασταθεί τα τελευταία δέκα χρόνια) την εξάπλωση της χρήσης φυσικού αερίου στις Δυτικές αγορές με σημαντική ανάπτυξη του LNG, με τεράστια αύξηση στην κατανάλωση πετρελαίου, φυσικού αερίου αλλά και άνθρακα, ενδεικτικό της ραγδαίας βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου σε πολλές μέχρι πρόσφατα αναπτυσσόμενες χώρες με πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα την ανάδειξη της Κίνας ως της δεύτερης σε μέγεθος οικονομίας του πλανήτη. Την ίδια χρονική περίοδο, έχουμε επίσης την ανάδειξη της Κλιματικής Αλλαγής ως βασικού παράγοντα στη διαμόρφωση πολιτικής σε διεθνές αλλά και εθνικό επίπεδο.

Τέλος, θα ήτο παράλειψη μου εάν δεν αναφερθώ στο πολύ αξιοσημείωτο γεγονός ότι παρά την σημαντική συρρίκνωση του ΑΕΠ της χώρας τα τελευταία 5-6 χρόνια, και την συνεπακόλουθη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης υπήρξε μια μεγέθυνση του ενεργειακού τομέα, κάτι που αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός, όπως φαίνεται από τα βασικά μεγέθη που παρουσιάζονται και οφείλεται στον μακροχρόνιο ορίζοντα των ενεργειακών έργων. Την περίοδο αυτή, δηλαδή 2009-2014, παρατηρούμε αυξημένες επενδύσεις της τάξης των 15.0 δις. Ευρώ συνολικά δηλ. σχεδόν 2.5 δις./έτος (παρά το γεγονός ότι η κατανάλωση πετρελαϊκών προϊόντων

μειώθηκε κατά 35% τα τελευταία 8 χρόνια, η κατανάλωση ηλεκτρισμού κατά 16%, αλλά και η κατανάλωση φυσικού αερίου).

Έχει ενδιαφέρον μια ακόμη επισήμανση η οποία προκύπτει από την μελέτη του IENE με θέμα την «Ενέργεια και την Απασχόληση». Σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη το 2008 εργάζοντο συνολικά στον ενεργειακό τομέα περί τα 80,000 άτομα σε θέσεις άμεσης απασχόλησης με το νούμερο αυτό να έχει αυξηθεί στα 94,000 σχεδόν άτομα το 2012 για να μειωθεί στη συνέχεια, κυρίως λόγω της μείωσης επενδύσεων στα φωτοβολταϊκά, κατά περίπου 6.000 άτομα. Με την αύξηση της απασχόλησης να οφείλεται κυρίως στα νέα έργα ΑΠΕ αλλά και την ενεργειακή αποδοτικότητα, ενώ παράλληλα παρατηρήθηκε μείωση της απασχόλησης σε παραδοσιακούς τομείς όπως αυτή της λιανικής πετρελαίου. Αποδεικνύεται λοιπόν ότι ο ενεργειακός τομέας, υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις, μπορεί να δημιουργήσει νέες και καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίες και να συμβάλλει αποτελεσματικά στην ανάπτυξη.

Βέβαια εάν συνεχιστούν για λίγο ακόμη οι αρνητικοί ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και δεν αλλάξει άρδην η εχθρική στάση των διοικούντων απέναντι στις επιχειρήσεις, ο ενεργειακός τομέας θα υποκύψει και αυτός στην μοίρα της αποεπένδυσης. Απεναντίας εάν δοθούν τα κατάλληλα κίνητρα και υπάρξει ένα σωστό πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς, αυτό μπορεί να συμβάλλει τα μέγιστα καθιστώντας την ενέργεια και πάλι έναν πραγματικό μοχλό ανάπτυξης.

Με αυτές τις σκέψεις επιτρέψτε μου να ολοκληρώσω τα εισαγωγικά αυτά σχόλια παραδίδοντας τη σκυτάλη στον συνάδελφο Παντελή Κάπρο, καθηγητή ενεργειακής οικονομίας και διευθυντή του εργαστηρίου EC3 Lab του ΕΜΠ και πρόεδρο του Επιστημονικού Συμβουλίου του IENE.